

ingediend op **111** (2014-2015) – Nr. 6
10 november 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Els Robeyns en Jelle Engelbosch

over het voorstel van decreet

van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

houdende wijziging van diverse bepalingen
van de wet van 14 augustus 1986
betreffende de bescherming en het welzijn der dieren,
wat een pijnloze manier van sterven
van te slachten dieren betreft

en over het voorstel van decreet

van Chris Janssens, Tom Van Grieken, Guy D'haeseleer,
Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch en Barbara Bonte

houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986
betreffende de bescherming en het welzijn der dieren
en de wet van 5 september 1952
betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel,
wat betreft het invoeren van een verbod op het
onverdoofd ritueel slachten

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Katrien Partyka;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Documenten in het dossier:

- 111** (2014-2015) – Nr. 1: Voorstel van decreet
 - Nr. 2: Advies van de Raad van State
 - Nr. 3 t.e.m. 5: Amendementen
- 351** (2014-2015) – Nr. 1: Voorstel van decreet
 - Nr. 2: Advies van de Raad van State

INHOUD

I.	Bespreking op 25 mei 2016.....	4
1.	Toelichting door de indieners.....	4
2.	Bespreking.....	5
II.	Bespreking op 26 oktober 2016.....	6
1.	Toelichting door de indieners.....	6
2.	Bespreking.....	8
3.	Stemming.....	11
3.1.	Artikelsgewijze stemming.....	11
3.2.	Eindstemming.....	12

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn besprak op 25 mei 2016 en 26 oktober 2016 het voorstel van decreet houdende wijziging van diverse bepalingen van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat een pijnloze manier van sterven van te slachten dieren betreft (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 111/1). Het voorstel werd in samenhang behandeld met het voorstel van decreet houdende wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren en de wet van 5 september 1952 betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel, wat betreft het invoeren van een verbod op het onverdoofd ritueel slachten (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 351/1).

Na de eerste bespreking op 25 mei 2016 werd door de voorzitter van het parlement nog op dezelfde dag over beide voorstellen het advies van de Raad van State gevraagd. Deze adviezen werden op 29 juni 2016 ingediend.

Op 26 oktober 2016 werd de bespreking voortgezet en de stemming gehouden over het eerst ingediende voorstel van decreet dat als basis voor de bespreking werd genomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 111/1). Het voorstel van decreet dat hiermee in samenhang werd behandeld, werd als impliciet verworpen beschouwd.

I. Bespreking op 25 mei 2016

Tinne Rombouts, voorzitter, deelt voorafgaand aan de bespreking mee dat een grote meerderheid van de commissieleden het advies van de Raad van State wil vragen.

1. Toelichting door de indieners

Hermes Sanctorum-Vandevoorde licht zijn voorstel toe, al kan hij niet meteen iets bedenken dat nog niet is gezegd over onverdoofd slachten. Alle argumenten pro en contra zijn zowel binnen als buiten het parlement al meermaals op tafel gelegd. Zijn persoonlijke hoofdreden om het voorstel in te dienen, is dat het onnoemelijke dierenleed, waarvan niemand ontkent dat het feitelijk plaatsvindt, moet stoppen. Dieren worden gekeeld, gevolgd door een minutenlange doodstrijd, waarna ze stikken in hun eigen bloed. Dit valt niet goed te praten.

Daarnaast is hij teleurgesteld in het politieke metier. Dat verandering ten goede zo moeizaam verloopt, is frustrerend en ergerniswekkend. Wat is er substantieel veranderd de afgelopen tien jaar ondanks de tomeloze inzet van heel wat parlementsleden? Mensen stappen uit oprechte verontwaardiging in de politiek, maar het systeem blijkt rigide. Het voorliggende onderwerp is daarvan een exponent. Er wordt al decennia over gedebatteerd, tegenwoordig ook in de sociale media, maar aan de slachtpraktijk is niets veranderd.

Het lid onderstreept dat hij wel degelijk voorstander is van overleg met religieuze en culturele gemeenschappen. Sterker nog, hij vindt dat het intensiever moet worden. De bekommernis gaat immers verder dan verdoving bij ritueel slachten. Hun protest tegen verbod is het symptoom van een diepere frustratie, die onder meer uit discriminatie voortkomt. Die moet dan ook met alle middelen bekampt worden, maar religie of traditie mogen vooruitgang in dierenwelzijn niet tegenhouden.

De afgelopen weken viel hem op dat mensen die waarde hechten aan traditie wel degelijk gevoelig kunnen zijn voor dierenwelzijn. Heel wat moslims lieten hem weten verdoving niet problematisch te vinden voor het ritueel. Nog belangrijker is dat dit ook voor heel wat parlementsleden een zodanige gewetenskwestie is dat

een overweldigende meerderheid een algemene verdoving en een aanpassing van de wet steunt. Op dit moment echter begint zijn herstelde geloof opnieuw te wankelen. Ondanks de overweldigende democratische steun zal er immers vandaag niet gestemd worden over een oplossing.

Hij blijft voorstander van een kamerbrede oplossing, waar alle partijen zich achter scharen. Maar om die te bereiken werd twee weken geleden al eens uitstel gevraagd. Anders dan beloofd wordt vandaag echter niet samen voor iets gestemd, maar opnieuw uitstel gevraagd, ditmaal voor een advies van de Raad van State. Buiten de voorstellen van twee weken geleden, ligt niets nieuws op tafel. Hij vraagt dan ook aan alle commissieleden of ze nog altijd gaan voor een kamerbrede oplossing die dierenleed stopzet, met respect voor de onderdelen van het ritueel die geen invloed hebben op dierenwelzijn. Of speelt men een politiek spel en voert men een verrottingsstrategie? Daar zou niemand mee gebaat zijn.

Chris Janssens bevestigt dat het debat in de politiek en de samenleving al vele jaren loopt. Zijn partij is al die tijd al voorstander van een verbod op onverdoofd slachten. Eerdere, federale wetsvoorstellen haalden het niet, maar thans krijgt Vlaanderen door de regionalisering van de bevoegdheid Dierenwelzijn de kans om te tonen dat het beter doet dan België. Er werden inderdaad al stappen gezet, maar een verbod op onverdoofde slacht bleef tot nu toe taboe.

Het lid is van mening dat een land dat het meent met dierenwelzijn een dergelijke, barbaarse praktijk niet in stand kan houden. Binnen en buiten het parlement bestaat grote steun voor een verbod. De spreker noemt de Orde der Dierenartsen en de Raad voor Dierenwelzijn. Ook de steun van de bevolking is zeer uitgesproken, zoals blijkt uit de Gaia-enquête en de vele mails die parlementsleden ontvingen.

Hij wijst erop dat onverdoofde slachtingen het hele jaar door gebeuren en niet alleen bij religieuze feesten. Door de groei van het aantal moslims in Europa, neemt de praktijk alleen maar toe. Halal is big business. Zijn voorstel beoogt de uitzonderingsclausule voor religieuze doeleinden uit 1995 te schrappen.

Zijn partij is altijd 100 percent duidelijk geweest en hoopt dat ook het Vlaams Parlement dat vandaag is. De meeste partijen zijn ondertussen tot voortschrijdend inzicht gekomen, stelt hij vast. De vraag om advies bij de Raad van State is blijkbaar het laatste manoeuvre dat nodig is om CD&V in de juiste richting te masseren. Een christendemocratische partij die zich laat gijzelen door haar islamitische achterban, probeer dat maar eens uit te leggen.

Hopelijk leidt het tweede uitstel niet tot afstel of tot een flauw afkooksel. De grootste partij vraagt hij expliciet zich niet op de knieën te laten dwingen door zijn kleine broertjes in de regering en ook niet door één. We mogen godsdienstige voorschriften geen voorrang geven op de waarden die hier gegroeid zijn. Niets staat een stemming over het verbod in de weg. Politieke moed volstaat.

2. Bespreking

Jelle Engelbosch legt uit dat N-VA achter het betoog van Hermes Sanctorum-Vandevoorde staat. Zijn fractie heeft hetzelfde doel. Hij betwist wel dat in deze legislatuur nog niets gebeurd is op het vlak van dierenwelzijn. Er gebeurde juist meer dan ooit. Het is ook door de beslissing om een verbod in te stellen op tijdelijke slachtvloeren, waardoor vorig jaar 36.000 schapen minder geslacht zijn op die manier, dat het totaalverbod vandaag aan de orde is. Anderzijds blijft zijn fractie voorstander van verdere stappen en onthaalt ze het uitstel niet op applaus. Het eindresultaat telt. Omdat voor een dergelijk gevoelig dossier een

breed draagvlak essentieel is, wil hij extra tijd gunnen aan wie die nodig heeft. Voor N-VA dient het advies alleen om het initiatief juridisch sterker te maken, niet om het te begraven, verzekert hij. In afwachting moet het gesprek voortgezet worden.

Gwenny De Vroe treedt bij dat men politiek bedrijft om dingen te veranderen en ook in dit dossier is dat nodig. Open Vld wil dierenleed vermijden maar is ook voorstander van een verzoenende aanpak in een grondige dialoog met de religieuze gemeenschappen. Haar fractie wil nog deze legislatuur een totaalverbod op onverdoofd slachten, bevestigt ze. Hoewel ze zelf niet vraagt om een advies van de Raad van State, steunt ze het voorstel wel. Men moet immers alles doen voor een kamerbrede verwezenlijking.

Sonja Claes herkent zich in heel veel van de uiteenzetting van Hermes Sanctorum-Vandevoorde. Niemand in Vlaanderen wil dierenleed. Haar fractie wil echter ook een gedragen oplossing. Zij vraagt opnieuw uitstel omdat zij aanvoelt dat er een evolutie is, anders dan in de afgelopen twee jaar, waarin volgens haar weinig geïnvesteerd is in de zoektocht naar een met de moslim- en joodse gemeenschap overlegde oplossing. De door CD&V gevraagde coördinator had daartoe bijgedragen, maar is er niet gekomen. Verder, doorgedreven overleg moet nu een kans krijgen.

Tinne Rombouts vat samen dat iedereen dierenleed wil verminderen. De Raad van State om advies vragen is niet vreemd als men degelijk decretaal werk wil. Het komt er niet op aan dierenwelzijn tegenover geloofsovertuiging te plaatsen. Ook zij hoopt op een kamerbrede keuze, maar ook algemene, maatschappelijke steun is belangrijk.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde hoopt dat niet alleen het engagement bestaat om de dialoog met de gemeenschappen voort te zetten, maar ook de politieke dialoog.

Tinne Rombouts denkt dat dit engagement er is.

Chris Janssens verwacht dat de meerderheidspartijen zich verbinden tot een timing. Wil men een oplossing voor het zomerreces zoals eerder gesteld? Hij wil niet dat het voorstel wordt begraven en wijst erop dat de parlementsvoorzitter ook spoedadvies kan vragen aan de Raad van State.

Tinne Rombouts noemt de vraag naar het bewaken van de timing terecht, maar stelt dat men van de Raad van State meer wil dan enkel een uitspraak over de bevoegdheid. Dit laatste is op zich vrij duidelijk. Men wil een gedegen advies maar tegelijk geen eeuwen uitstel. Ze stelt voor de timing met de voorzitter van het parlement te bekijken.

II. Bespreking op 26 oktober 2016

1. Toelichting door de indieners

Hoewel het al twintig jaar een kwestie is, worden er pas sinds dierenwelzijn een Vlaamse bevoegdheid is wettelijke initiatieven tegen onverdoofd slachten genomen, aldus *Hermes Sanctorum-Vandevoorde*. Een verbod op onverdoofd slachten is nochtans tegelijk het meest eenvoudige en het meest ingrijpende wat het parlement kan beslissen. Eenvoudig omdat het schrappen van één zin in de Dierenwelzijnswet volstaat. Ingrijpend omdat de beslissing de pijnlijke doodsstrijd, het ondragelijke leed van honderdduizenden dieren stopzet. Dieren, in het bijzonder zoogdieren, voelen fysieke pijn op dezelfde manier als mensen.

Het leven van landbouwdieren is sowieso geen pretje. Gestraag nemen parlementen beslissingen om daar verandering in te brengen, maar niet voor het onverdoofd slachten. Hij wordt overspoeld met noodkreten van dierenartsen, keurders, inspecteurs die vragen iets te doen aan die helse pijn. Dat zijn geen dierenrechtenactivisten, maar mensen die behoorlijk wat dierenleed gewoon zijn.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde doet aan politiek om de meest kwetsbaren te beschermen en leed uit de wereld te helpen. Hij voelt bijzondere empathie met dieren omdat die politiek van geen tel zijn. Verkozenen dienen immers enkel kiezers, geen dieren. Elke politicus wil wat hij percipieert als de zwakke beschermen. De ene de boeren, de andere het milieu en het klimaat, weer een ander de hardwerkende arbeider, de werkzoekende, de vluchtende migrant, sommigen de industrieel, de investeerder. Dat maakt politieke standpunten relatief. Ondragelijke pijnen zijn echter nooit te relativiseren en het staat buiten kijf dat onverdoofd slachten onnoemelijk pijn doet. Hij is ervan overtuigd dat de commissieleden niet tot de mensen horen die daar blind of onwetend voor zijn. Allemaal willen ze dat het onverdoofde slachten stopt. Het is hun parlementaire plicht daar iets aan te doen en zich niet te onderwerpen aan het partijstandpunt, noch de zaak door te verwijzen naar de onderhandelingstafel bij de volgende verkiezingen.

Uiteraard zijn er knelpunten, vooreerst religieuze gevoeligheden. Vaak is dat eerder het gevoel geïncasseerd te worden – in het geval van moslims is dat vaak terecht – dan een zorg om religieuze voorschriften. Een respectvolle dialoog is en blijft nodig, maar dan enkel over religieuze voorschriften. Dat een dier niet mag lijden, mag niet ter discussie staan.

Voorts zijn er juridische bezwaren die tot uiting komen in het advies van de Raad van State. Die erkent wel degelijk dat er beperkingen zijn aan de godsdienstvrijheid, zoals volksgezondheid en de moraal, waaronder ook het dierenwelzijn valt. Andere uitzonderingen staan in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden. De raad zegt ook dat dierenwelzijn bevorderen een legitiem doel is. Het is de proportionaliteit waar de raad mee zit: zal er voldoende vlees zijn voor de aanhangers van godsdiensten waar onverdoofd slachten het voorschrift is. Hermes Sanctorum-Vandevoorde denkt de proportionaliteitstoets in zijn amendement weerlegd te hebben. De Raad van State zegt dat de decreetgever het evenwicht bepaalt tussen religieuze vrijheid en dierenwelzijn. Hij denkt dat zijn voorstel, zeker samen met zijn repliek op de opmerkingen van de Raad van State, de door de raad vermelde toets zal doorstaan.

De grootste hindernis is echter politiek. In sommige regio's zijn er electorale belangen mee gemoeid. Anderen gunnen het niet aan andere politici om hiermee te scoren. Sommigen zien het zelfs als een politiek dossier waar ze op kunnen teren, een bijzonder cynische houding. De grootste hindernis is het immense politieke ego van sommigen. Het zou bijzonder jammer zijn dat dit dossier uitgesteld wordt om die laatste redenen. Vandaag kan het voorstel weggestemd worden, een spijtige zaak maar ook een dieptepunt voor de politiek. Of het geweten haalt het van de partijpolitiek en het wordt goedgekeurd, wat ook het imago van de politiek ten goede zou komen.

Chris Janssens beaamt dat het onverdoofd slachten een lange historiek kent. Het gaat van uitstel tot uitstel en nu valt het afstel te vrezen. Uit een peiling van Gaia blijkt nochtans dat 85 percent van de Vlamingen een totaalverbod op onverdoofd slachten steunt. Daarbij zitten dus niet enkel kiezers van Hermes Sanctorum-Vandevoorde of van Vlaams Belang, maar van alle partijen, dus ook van de meerderheidspartijen. Die massale oproep negeren is je reinste volksbedrog. Als het parlement dit uitstelt, doet het afstand van zijn recht zich volksvertegen-

woordiging te noemen. In De Zevende Dag zei Ben Weyts zijn eigen fractie te willen stimuleren om tegen de voorstellen van decreet te stemmen. Een vreemde houding van een minister van Dierenwelzijn. Ben Weyts verschuilt zich ook achter het advies van de Raad van State, terwijl hij en zijn partij het in eerste instantie wereldvreemd noemden. Nochtans zijn deze voorstellen die immens dierenleed kunnen stoppen, zijn lakmoesproef in deze regeerperiode. Meent de minister het met het dierenwelzijn? Of mag hij van de meerderheidspartijen enkel bricoleren in de marge en gaat hij plat op de buik voor zijn coalitiepartners? De minister zegt ook dat de voorstellen juridisch mank gaan, maar waarom heeft hij dan, in de twee jaar dat hij minister is, zelf geen ontwerp ingediend? Daarbij komt nog dat Jan Jambon op 21 oktober 2010 een wetsvoorstel indiende in het Federale Parlement, dat quasi identiek is aan dat van de spreker. Ook dat voorstel stelde voor de uitzonderingsclausule dat onverdoofd slachten mag als een religie dat voorschrijft, te schrappen. Tegen het voorstel van Hermes Sanctorum-Vandevoorde of Chris Janssens stemmen, betekent ook tegen dat N-VA-voorstel van 2010 stemmen. Terwijl N-VA niet langer in de oppositie zit, de grootste partij is in het Vlaams Parlement, de minister-president en de minister van Dierenwelzijn levert en dus het verschil kan maken. Hij vraagt de N-VA-leden de moed van hun overtuiging te tonen en hun partijprogramma uit te voeren.

Het gevaar bestaat echter dat de meerderheid zich zal verschuilen achter de bemiddelingsopdracht. Die moet een rapport opleveren. Het is nu al duidelijk dat de hoge kostprijs niet evenredig is aan de slaagkansen ervan, want noch joden, noch moslims tonen enige bereidheid het onverdoofde slachten te aanvaarden. Dat blijkt afdoende uit de hoorzittingen. De voorzitter van de Moslimexecutive stuurt zoals gebruikelijk in dergelijke dossiers, gewoon zijn kat, de vertegenwoordiger van de joodse gemeenschap had zelfs het lef te stellen dat onverdoofd slachten quasi pijnloos is. Als de kracht van verandering van N-VA nog enige geloofwaardigheid wil behouden, kunnen de leden van die partij niet anders dan vandaag die voorstellen goedkeuren. Kiezen zij voor de meerderheid van de Vlamingen of voor een minderheid van moslims en joden? Kiezen zij voor dierenwelzijn of het instandhouden van de meest barbaarse dieren slachtingen om de electorale gunst van islamitische en joodse vrienden? Hij hoopt dat de leden luisteren naar de overgrote meerderheid van de Vlamingen door komaf te maken met barbaarse dieren slachtingen in naam van een religie. Het zal ook duidelijk worden wie in de regering het meest gewicht in de schaal legt, CD&V die op de rem staat, of N-VA die althans in woorden voor een verbod op onverdoofd slachten is.

2. Bespreking

Björn Rzoska heeft een subamendement ingediend bij het amendement nr. 3 dat Hermes Sanctorum-Vandevoorde op zijn eigen voorstel heeft ingediend. Groen is altijd zeer duidelijk geweest dat het doel een verbod op onverdoofd slachten is. Het is goed dat Hermes Sanctorum-Vandevoorde met het amendement zich aanpast aan het advies van de Raad van State. Groen heeft altijd een evenwicht gezocht tussen de wil op onverdoofd slachten en de gevoeligheden van bepaalde religies. Hij wijst de parlementsleden erop dat ook sommige traditionele slachthuizen nog technieken van onverdoofd slachten toepassen.

Groen gaat akkoord met het aanstellen van een bemiddelaar. Ook in andere dossiers waar de spanningen hoog oplopen, heeft die werkwijze vruchten afgeworpen. Voor Groen is het belangrijk dat de dialoog, die ook de Raad van State vraagt, alle kansen krijgt. Ook hij heeft met stijgende verbazing gekeken naar de minister van Dierenwelzijn in De Zevende Dag, zij het om andere redenen dan de vorige spreker. De minister leek te insinueren dat de bemiddelaar een juridisch middel was om de zaak te laten passeren. Het is niet slim dat een beleidsmaker zo zijn eigen bemiddelaar ondergraaft. De minister had beter

geluisterd naar de bemiddelaar die suggereerde dat beleidsmakers in deze gevoelige kwestie zich tijdens zijn opdracht op de achtergrond zouden houden. Hij weet niet of hij als hij Piet Vanthemsche was, na dat vreemde optreden van de minister zijn opdracht zou behouden.

Groen is het eens met de strekking van het amendement van Hermes Sanctorum-Vandevoorde, maar vindt dat de opdracht van de bemiddelaar niet kan ingeperkt worden en cours de route. Daarom heeft de partij een subamendement neergelegd waarin de opdracht breed blijft, zoals ook de meerderheidspartijen ze bedoeld hebben. Groen stelt ook voor de bemiddelaar zijn rapport sneller te laten uitbrengen, zo rond het paasreces. Hij heeft immers maar twintig werkdagen. Dat zou er ook voor zorgen dat het rapport niet uitkomt tijdens de ramadan. Ook de minister leek in De Zevende Dag daarvoor gewonnen. Groen is echter voor verdoofd slachten en zal dan ook het voorstel van Hermes Sanctorum-Vandevoorde goedkeuren.

Jelle Engelbosch is het eens met de inhoud en de motivering van het voorstel van Hermes Sanctorum-Vandevoorde. Een totaalverbod is nodig. Hij is het echter niet eens met de strategie. Er wordt te licht gegaan over het advies van de Raad van State dat stelt dat de dialoog met de geloofsgemeenschappen gevoerd moet worden. Deze meerderheid had het voorstel kunnen verwerpen omdat het niet in het regeerakkoord staat. Dat deed ze niet, maar ze wil wel een juridisch zekere regeling.

Onmiddellijk na het advies van de Raad van State heeft de minister iemand aangesteld om de dialoog opnieuw aan te gaan. Samen met Hermes Sanctorum-Vandevoorde vond de meerderheid dat er te lang tijd over ging, dus is het rapport vervroegd naar maart-april. Piet Vanthemsche is geen bemiddelaar, dat is zijn opdracht niet. Hij moet de dialoog met de gemeenschappen aangaan met als doel een totaalverbod op onverdoofd slachten. Dierenwelzijn hoeft geen consensus, geen goedkeuring. Het heeft echter geen zin vandaag een voorstel goed te keuren dat door het Grondwettelijk Hof kan worden vernietigd.

Tot voor de beslissing van minister Weyts was onverdoofd slachten geen thema. Hij heeft van bij zijn aanstelling beslist om een verbod van onverdoofd slachten op tijdelijke slachtvloeren in te stellen. Door die beslissing is het debat verder gegaan en leeft het, wat voor de spreker bewijst dat de strategie werkt. N-VA wil een definitieve regeling voor de zomer, zijnde een totaalverbod. Wellicht kan het nog niet tegen het volgende Offerfeest in voege zijn en is een overgangperiode nodig. Om al die redenen kan N-VA het voorstel vandaag helaas niet goedkeuren. Het amendement van Groen gaat dan weer niet ver genoeg, want heeft het enkel over het terugdringen van dierenleed.

Sonja Claes beaamt dat het thema heel erg leeft. CD&V heeft van bij het begin benadrukt dat er twee belangen spelen: het dierenleed en de gevoeligheden van geloofsgemeenschappen. Ondertussen anderhalf jaar geleden heeft haar partij in het parlement voorgesteld een bemiddelaar aan te duiden omdat ze vermoedde dat niet alle facetten van die gevoeligheden duidelijk waren. Ze was dan ook heel blij dat de minister na het advies van de Raad van State besliste een tussenpersoon aan te stellen. De minister heeft een contract met die tussenpersoon. De contractpartijen kunnen in onderling overleg beslissen dat het rapport sneller afgeleverd wordt. Het parlement heeft daar niets aan te zeggen. CD&V zal met alle elementen in dat rapport rekening houden. Als het inderdaad in maart-april afgeleverd wordt, is een goede oplossing voor het zomerreces zeker mogelijk.

Willem-Frederik Schiltz sluit zich daarbij aan. Ook Open Vld is voor een verbod op onverdoofd slachten, maar de bemiddelaar moet zijn werk kunnen doen. En cours de route bakkeleien is niet verstandig. In een dossier dat zo gevoelig ligt

voor bepaalde gemeenschappen moeten overleg en bemiddeling alle kansen krijgen. Als het rapport inderdaad in maart gepubliceerd wordt, zal Open Vld de daaruit voortvloeiende initiatieven steunen.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde daagt iedereen uit in gelijk welk decreet een even gefundeerde repliek op de Raad van State te vinden als die die hij indiende. Wie als argument gebruikt dat de kritiek van de Raad van State niet weerlegd is, wil enkel de zaak op de lange baan schuiven. Hij hoort bij zowat alle opposanten de tegenstrijdige uitspraak dat het einde moet openblijven uit respect voor de dialoog, maar dat het doel toch vastligt, namelijk een verbod. Daarnaast ziet hij in de meerderheid ook verschillen in wat het doel is: voor N-VA een totaalverbod, voor CD&V het bevorderen van het dierenwelzijn. Net daarom is een decreet nodig. Het gaat er immers niet over of een dier al dan niet mag lijden, het komt erop aan een verdovingstechniek te vinden die religieuze gevoeligheden respecteert. Hij gelooft ook niet dat de zaak gemakkelijker wordt door ze op te schuiven.

Hij was bijzonder verbolgen over de deadline voor de tussenpersoon. Waarom moet iemand die zijn werk start in september en er twintig werkdagen voor krijgt, werken tot 30 juni? Hij is blij dat de opdracht ingekort wordt en dat op 1 maart, buiten de ramadan, maar ook verder van de verkiezingen, het rapport zal klaar zijn. Volgens zijn voorstel wordt onverdoofd slachten ten laatste ingevoerd op 1 januari 2018. Uitstel zal de zaak alleen maar bemoeilijken, de invoeringsdatum almaar later stellen. Van N-VA, de partij die de minister levert die al talloze keren pleitte voor een verbod, vraagt hij de garantie dat ze voor het zomerreces van 2017 een decreet op het onverdoofd slachten zullen goedkeuren.

Chris Janssens had niet anders verwacht dan dat de meerderheidspartijen zich zouden verschuilen achter het rapport. Ze zijn het er al niet over eens of de opsteller een bemiddelaar of een tussenpersoon is, noch over de finaliteit van het rapport, laat staan dat ze het op het einde van de rit eens zouden zijn over dat zo door de N-VA gewenste totaalverbod. Als het niet in het regeerakkoord staat, heeft N-VA slecht onderhandeld. Het thema speelde al vele jaren, bewijze het N-VA-wetsvoorstel van 2010. *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* en *Vlaams Belang* hebben het op de agenda geplaatst, niet N-VA, die vandaag tegen zijn eigen wetsvoorstel van 2010 zal stemmen. De N-VA wil er een breekpunt van maken bij de volgende verkiezing. Wat maakt dat ze er zeker van is dan bij de regeringsvorming betrokken te worden? Wat let haar van haar huidige sterke positie gebruik te maken om het er nu door te krijgen? Samen met Groen, Open Vld en *Vlaams Belang* heeft ze immers een meerderheid. En de meerderheid van de Vlaamse bevolking wenst dat en verwacht dat van haar. Hij roept iedereen op zijn morele plicht te doen en vermijdbaar dierenleed weg te stemmen. Dat vergt niet meer dan politieke moed, waar het de meerderheidspartijen duidelijk aan ontbreekt. Als dat verbod er niet komt, zal de N-VA-minister van Dierenwelzijn gebuisd zijn.

Voor *Jelle Engelbosch* bewijst de opeenvolging van amendementen van *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* hoe complex de zaak is. N-VA wil een juridisch sluitende oplossing en gaat voor een totaalverbod. Hij wil de zaak helemaal niet doorschuiven naar de volgende regering. Net als CD&V wil N-VA het rapport afwachten van de tussenpersoon, zij het dat anderen die dan bemiddelaar willen noemen, en dan een definitieve regeling opstellen. Van politieke spelletjes is absoluut geen sprake.

Björn Rzoska merkt dat *Jelle Engelbosch* al wat bijgedraaid is over de titulatuur. In zijn amendement is wel degelijk de juiste titel gebruikt, namelijk tussenpersoon. De frasering waarom de N-VA het amendement zal wegstemmen, is gehaald uit het advies van de Raad van State. Hij gaat ervan uit dat N-VA, die

het advies van de Raad van State zegt te willen volgen, het amendement van Groen met veel plezier zal steunen.

Sonja Claes vraagt één argument om de bemiddelingsopdracht niet alle kansen te geven en het rapport af te wachten. Op basis van dat rapport en het advies van de Raad van State kan dan een degelijk decreet opgesteld worden, waar iedereen het mee eens kan zijn.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde heeft zijn amendementen ingediend uit respect voor het parlement en de Raad van State. De eerste twee amendementen waren bedoeld om de tussenpersoon een plaats te geven in het voorstel van decreet. Voor de overzichtelijkheid heeft hij er een repliek, zeer gefundeerd en gebaseerd op rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, aan toegevoegd. Dat gebruiken als een drogreden om het juridisch niet sluitend te noemen, is compleet ongeloofwaardig. Het is een aanfluiting van de expertise van de betrokken juristen. In Het Nieuwsblad van 26 oktober 2016 staat dat er voor de zomer een definitieve regeling komt die niet anders kan zijn dan een totaalverbod op onverdoofd slachten. Is Jelle Engelbosch verkeerd geciteerd of niet?

Jelle Engelbosch wil voor de zomer een definitieve regeling en voor N-VA is alleen een totaalverbod aanvaardbaar. Wie vooraf uit de doeken doet hoe hij een overeenkomst met alle politieke partijen wil bereiken, verdoemt zijn eigen strategie.

Chris Janssens zegt dat Vlaams Belang voor het voorstel van Hermes Sanctorum-Vandevoorde zal stemmen, maar dan in plenaire, want in commissie heeft ze door haar getalsterkte daar geen recht op.

3. Stemming

De amendementen zijn gepubliceerd in *Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 111/3 t.e.m. 5. Doordat de tekst van de amendementen nr. 1 en 2 bijna woordelijk worden overgenomen in de amendementen nr. 3 en 4, zij het met een uitgebreidere toelichting, worden de eerste ingetrokken en wordt enkel gestemd over de laatste amendementen.

3.1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Artikel 1 wordt verworpen met 11 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Artikel 2

Amendement nr. 5

Op amendement nr. 3, ingediend door Hermes Sanctorum-Vandevoorde, werd, zoals toegelicht, door Björn Rzoska en Bart Caron een subamendement ingediend, zijnde amendement nr. 5. Dit subamendement wordt verworpen met 11 stemmen tegen 3.

Amendement nr. 3

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 11 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Artikel 2 wordt verworpen met 11 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Artikel 3

Op artikel 3 werd een amendement ingediend, zijnde amendement nr. 4. Dit amendement wordt verworpen met 11 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Artikel 3 wordt verworpen met 11 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

3.2. Eindstemming

Ter stemming gelegd, wordt het voorstel van decreet houdende wijziging van diverse bepalingen van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat een pijnloze manier van sterven van te slachten dieren betreft, verworpen met 11 stemmen tegen 2 bij 1 onthouding.

Tinne ROMBOOTS,
voorzitter

Els ROBEYNS
Jelle ENGELBOSCH,
verslaggevers